

Forslag

til

Lov om opfyldelse af grundlovens § 75

Fremsat den 31. maj 1978 af Glistrup (FP), Dohrmann (FP), Glensgård (FP), Halvgaard (FP), Kirsten Jacobsen (FP), Uwe Jensen (Ribe a.) (FP), Børge Møller (FP), Poulsgaard (FP) og Voigt (FP)

§ 1. Enhver arbejdsdygtig person med fast bopæl i Danmark i alderen mellem 18 og 67 år, som stiller sin arbejdskraft til rådighed for det offentlige i 8 timer en søgnedag (lørdag undtaget), erhverver ret til dagpenge overensstemmende med nærværende lov.

Stk. 2. Dagpengeretten tilkommer dog ikke arbejdstagere eller arbejdsgivere, der befinder sig i arbejdskamp, bortset fra dem, som er ulovligt lockoutet. Ej heller ikke danske statsborgere, som ikke har dansk arbejdstilladelse.

§ 2. Det offentlige afgør, på hvilke timer af døgnet de nævnte 8 timer skal placeres, og hvad vedkommende skal foretage sig i disse 8 timer.

§ 3. Når den pågældende tilfredsstillende har opfyldt de af det offentlige fastsatte arbejdsvilkår, får han udbetalt 200 kr. Dette beløb pristalsreguleres kvartalsvis, således at dagpengesatsen for et kvartal offentliggøres af socialministeren senest 2 uger før kvartalets begyndelse.

§ 4. Loven administreres af kommunernes socialforvaltninger, der herved fuldt ud er

underlagt socialministerens instruktioner. Dagpengene afholdes af statskassen.

§ 5. Enhver har ret til at drive arbejdsformidling og arbejdsløshedsforsikringsvirksomhed. Dagpengeretten beskæres ikke af andre indtægter, heller ikke af modtagen arbejdsløshedsunderstøttelse fra arbejdsløshedskasse, forsikringsselskab eller anden side.

§ 6. Personer omfattet af denne lov har samme adgang til social bistand som alle andre, for så vidt sådan bistand er påkrævet for at afhjælpe uforskyldt nød for dem og deres husstand.

§ 7. Denne lov træder i kraft 1. januar 1979.

Stk. 2. Samtidig ophæves lov om arbejdsformidling og arbejdsløshedsforsikring m. v., jfr. lovbekendtgørelse nr. 455 af 1. september 1977, som ændret ved § 6 i lov nr. 566 af 16. november 1977, lov nr. 614 af 14. december 1977 og lov nr. 160 af 12. april 1978. Lovens regler om arbejdsgiverbidrag til arbejdsløshedskasserne (§§ 83-85) gælder dog til 28. februar 1979.

Bemærkninger til lovforslaget

Generelle bemærkninger

Danmarks Riges Grundlovs § 75 foreskriver:

»Stk. 1. Til fremme af almenvellet bør det tilstræbes, at enhver arbejdsduelig borger har mulighed for arbejde på vilkår, der betrykker hans tilværelse.

Stk. 2. Den, der ikke selv kan ernære sig eller sine, og hvis forsørgelse ikke påhviler nogen anden, er berettiget til hjælp af det offentlige, dog mod at underkaste sig de forpligtelser, som loven herom påbyder.«

Folketingsflertal og regeringer har forsynet sig stærkt mod denne grundlovsbestemmelse, især i perioden siden sommeren 1974.

Kravene i grundlovens § 75 opfyldes bedst ved tilvejebringelse af et sundt økonomisk grundklima for arbejdslivet i Danmark, så enhver, der ønsker at sætte noget ind på det, også i løbet af få dage kan skaffe sig et stykke arbejde. Fremskridtspartiet har gang på gang i enkeltheder redegjort for, hvordan det kan ske. For eksempel i dagsordensforslag den 31. maj 1976 (se Folketingstidende 1975-76, forhandlingerne sp. 10696), i Fremskridt 1976-10 side 14, 1976-12 side 3 og 1977-3 side 10-11. Det skete også ved den i august 1976 fremlagte syv punkt Z-plan (Fremskridt 1976-15 side 6-7), ved den i beslutningsforslag nr. B 61 af 22. august 1977 om afskaffelse af arbejdsløsheden og tilbagebetaling af udlandsgælden (se Folketingstidende 1976-77, 2. samling, forhandlingerne sp. 5902 og 5917 samt tillæg A sp. 5361) indholdte beskæftigelsesplan og ved partiets 1028 ændringsforslag til 1978-finansloven. Den eneste ideelle løsning på arbejdsløshedsproblemet er at lempe de offentlige omkostninger og de offentlige restriktioners tryk på erhvervsvirksomhederne i tilstrækkelig grad til, at de bliver så konkurrencedygtige, at de kan beskæftige alle, der melder sig på arbejdsmarkedet.

Så længe folketingsflertallet imidlertid mangler mod og handlekraft til at afskaffe arbejdsløsheden, er det vigtigt at nygennemtænke de fra 1960ernes begrænsede forestillingsverden stammende lovbestemmelser om arbejdsløshedsdagpenge og arbejds-

formidling. De seneste års hårde anskuelserundervisning har nok overbevist næsten alle om, at gældende love er behæftet med meget alvorlige grundlæggende fejl og mangler. Det kan derfor ikke nytte noget at stille absolutte idealkrav til en nyordning. Kriteriet for stillingtagen er, om nye grundlæggende principper på området må antages at kunne udformes sådan, at resultatet bliver mindre dårligt end det gældende.

Nærværende lovforslag udtrykker en mulig nytænkning. Udgangspunktet er, at det værste ved arbejdsløsheden – både for den enkelte og for samfundsøkonomien – er lediggangen. Danmarks situation er så alvorlig, at vi har hårdt brug for, at hver eneste hånd bruges til positiv indsats på fornuftig vis. Ved at lade folk gå arbejdsløse i måned efter måned nedbrydes de pågældende psykisk, og deres arbejdsevne ødelægges ved lang tids fravær fra arbejdsdagens rutine og benyttelse, udvikling og ajourholdelse af faglige kvalifikationer. Det menneskeligt og samfundsøkonomisk mest urimelige i den nuværende ordning er, at loven tvinger de henimod 200.000 arbejdsløshedsdagpengemodtagere til ikke at måtte foretage sig noget. Vejen ud af Danmarks problemer er tværtimod, at der bliver bestilt meget mere til fordel for landet. Derfor er det åbenbart, at samfundet ikke har råd til at undvære disse menneskers arbejdskraft. Krumtappen i ny arbejdsløshedslovgivning må derfor givetvis være, at de, der står til rådighed for arbejdsmarkedet, også udfører nyttigt arbejde. Jo mere, des bedre for os alle sammen.

Forslagsstillerne er helt på det rene med, at de bryder hårdt og brutalt med vanetænknerne i gammel-partierne, blandt embedsmænd og i organisationerne. Men disse vanetænkere har haft mere end rigelig tid til at afsløre deres evneløshed over for problemerne. Kendsgernerne har dømt dem i en sådan grad, at tiden nu er inde til at prøve noget helt nyt.

Selv om folkeretten endnu er så primitivt udviklet på menneskerettighedsområdet, at den mest af alt har karakter af uforpligtende, hul festtalebravalderyk, er det dog ikke helt uden interesse, at den

af Danmark tiltrådte FN-menneskerettigheds-erklæring i artikel 23 udtaler: »Enhver har ret til arbejde, til frit valg af beskæftigelse, til retfærdige og opnærlige arbejdsvilkår og til beskyttelse mod arbejdsløshed.« Det må være rimeligt at overtræde artikel 23 i mindre omfang, end tilfældet har været i denne Anker Jørgensen-regerings tid.

Det forhold, at alle forslagsstillerne er fra fremskridtspartiet, betyder ikke, at det er fremskridtspartiet som sådant, der går ind for lovforslaget. Hvert enkelt medlem tager sin selvstændige stilling til forslaget uafhængigt af medlemskabet af fremskridtspartiet. Forslagsstillerne mener imidlertid, at det er vigtigt, at lovforslagets tanker kommer ud til så bred – og skånselsløs – saglig debat som muligt, jfr. opfordringen hertil i Fremskridt 1978-8 side 6 f. Forslagsstillernes bedste mulighed herfor er fremsættelse af lovforslaget. Forhåbentlig vil forslagsstillerne i løbet af sommeren modtage et væld af velargumenterede – og velafbalancerede – indlæg, som yderligere belyser styrkepunkter og svagheder i lovforslaget og konkret fremhæver, hvordan det kan gøres endnu bedre.

Bemærkninger til lovforslagets enkelte paragraffer

Til § 1

I hver eneste kommune forefindes uendelige mængder af arbejde, som trænger til at blive udført. Arbejdsløshedsproblemet går derfor alene ud på, at det ikke økonomisk kan hænge sammen at beskæftige arbejdskraft, når den koster for stor en udgift. Prisen på arbejdskraft må derimod ikke forveksles med den løn, som den arbejdende oppebærer efter kildeskattetræk m. v.

For de arbejdsløses vedkommende er det offentlige udgift til arbejdskraften imidlertid meget nær nul. Både under den gældende og den hermed foreslåede lov. Dagpengeydelsen skal nemlig under alle omstændigheder bestrides.

Samfundsmæssigt er det vældig vigtigt ikke at spille det råstof, som de arbejdsløses arbejdskraft repræsenterer. Særlig vigtigt er dette nu, efter at udueligt regerer gennem en årrække har bragt Danmark til den økonomiske katastrofes rand.

For den arbejdsløse er det selvsagt altafgørende ikke at forsumpe i lediggangens forbandelser. Den ellers truende passivitet forsvinder, når han får en arbejdsdags normale rytme, jfr. nærmere for eksempel Edith E. Ovesens bog »Arbejdsløshedens psykologiske følger« (København 1977) og overlæge Fruensgaard i Berlingske Tidende for 22. januar 1978. Man genindfører den selvrespektskabende socialdemokratiske maksime: »Gør din pligt og

kræv din ret« i den nævnte, sunde rækkefølge (jfr. lovforslagets § 3, 1. pkt.).

At den arbejdsduelige skal have udført et stykke arbejde, før han modtager sine penge, er en indstilling, som i disse år er udsat for en dødsensfarlig risiko for at blive forflygtiget, og som der derfor er et meget stærkt behov for at få genplaceret i dens i gamle dage aldeles selvfølgelig position. Den, som under de 8 timers beskæftigelse unddrager sig en rimelig andel af den samlede arbejdsbyrde, viser sig groft vrangvillig eller bevidst søger at sabotere de andres arbejdsindsats, må bortvises på stedet og fortaber derved retten til dagpengebeløbet. Den stedlige kommunale arbejdsleder må i så henseende have en bred skønsmargin. Misbruges den i enkelte tilfælde til sadistisk personforfølgelse, har den, som loyalt søger at indtjene dagpenge, mulighed for at tage beskæftigelse i den følgende tid i en anden kommune og/eller klage til arbejdsleders overordnede.

Under de nuværende forhold har mange arbejdsløse – navnlig efter længere perioder af arbejdsløshed – betydelige psykiske og fysiske problemer med at komme i beskæftigelse igen. Disse problemer vil forsvinde, hvis nærværende forslag vedtages, og vel at mærke på en måde, så man undgår alle de mange ulemper og praktiske vanskeligheder, som klæber til arbejdsminister Svend Aukens lovforslag nr. L 226 af 20. april 1978 om ændring af lov om arbejdsformidling og arbejdsløshedsforsikring m. v. (Langtidsløse) (se Folketingstidende 1977-78, forhandlingerne sp. 8958 og 9165) (jfr. nærmere fremskridtspartiets bidrag til betænkning af 19. maj 1978 over lovforslaget, afgivet af folketingets arbejdsmarkedsudvalg).

Hele problemet omkring sort måneskinsarbejde decimeres også, når arbejdsløs og beskæftiget har fælles udgangspunkt, nemlig 8 timers arbejdsdag. Blandt den gældende lovs absurditeter er endvidere, at man straffer den arbejdsløse, hvis det opda- ges, at han har foretaget sig noget nyttigt såsom gratis klaverspil for de syge på et hospital, selvbyggeri, trænerbistand i en idrætsforening, valgkampdeltagelse eller andet. Alle de dermed forbundne urimeligheder, dyneløfterstikkerier etc. forsvinder ganske med nærværende lovforslags ikrafttræden. Anskuet fra den synsvinkel er nærværende forslag en videreudvikling af de tanker, kristelig folkeparti har gjort sig om etablering af en samfundstjeneste (beslutningsforslag nr. B 41 af 10. januar 1978 (se Folketingstidende 1977-78, forhandlingerne sp. 4116 og 6256)).

Det foreliggende lovforslag sparer derhos en masse administration ved at åbne op for alle, der

selv vil stille deres arbejdskraft til rådighed den pågældende dag. Arbejdsløshedskontrollen bortfalder helt, herunder tvangsarbejdsanvisning, karantæne regler og mange andre friktioner. Forskelsbehandlinger over for visse grupper i den danske befolkning forsvinder. Selvstændige, husmødre, studerende osv. bliver stillet over for det offentlige ganske som lønarbejdere i tråd med de tanker, som centerpartiets daværende formand, Henning Berthelsen, beskrev i 1973 på side 84-85 i bogen »Tør du – Mor Danmark«. Sandsynligvis vil reglerne om Statens Uddannelsesstøtte fuldstændig – eller i al fald i det store og hele – kunne ophæves, når den nu foreslåede ordning er indarbejdet. Det er i al fald, som samfundet udvikler sig, en aldeles uholdbar skanse at forsvare i det lange løb den nuværende opdeling mellem arbejdsløshedsdagpenge, nu ca. 70.000 kr., og uddannelsesstøtte på 20-25 pct. heraf. Blandt de nuværende lønmodtagere ophæves i forhold til staten alle diskrimineringer efter faggrænser og efter, om de står i arbejdsløhedskasse eller ej. Også de særlige problemer, der hidtil har været forbundet med ungarbejdere og langtidsarbejdsløse (26 ugers reglen) forsvinder med den foreslåede enkle ordning. Omvendt vil dagpengesystemet ikke længere blive belastet med de mange, som reelt ikke står til rådighed for arbejdsmarkedet, men som meget gerne vil have sig frabedt at få anvist arbejde, der hindrer dem i at passe hjem, studier, eller hvad der nu optager dem, jfr. nærmere Fremskridt 1977-15 side 23 (og 17 side 10) og 1978-8 side 7-8 samt den af Landsforeningen Dansk Arbejde i maj 1978 udgivne pjece »Arbejdsløsheden i tal«.

Foretrækker den enkelte at holde ferie eller i øvrigt at springe dage over, kan han frit gøre det, som han selv ønsker. Også i den relation er den foreslåede ordning langt overlegen sammenlignet med det nuværende tvangsrestriktionssystem over for de arbejdsløse. Det samme vil gælde for mange ældre, der gerne gradvis vil trække sig ud af arbejdslivet før 67 års alderen. Atter her er nærværende lovforslags løsning så langt at foretrække frem for det stive, diskriminerende efterlønsystem, hvormed den siddende regering har søgt at klare problematikken (forslag til lov om ændring af lov om arbejdsformidling og arbejdsløshedsforsikring m. v. (Efterløn), L 220, fremsat den 13. april 1978, se Folketingstidende 1977-78, forhandlingerne sp. 8610 og 9165). I det hele er det karakteristisk for det foreliggende lovforslag, at det er et forslag, som er baseret på større personlig frihed for den enkelte ordentlige medborger (ikke for nasserne),

og at det muliggør afskaffelse af et væld af tvangselementer i den bestående ordning.

Da § 1 alene kræver arbejdsdygtighed, er mange invalidepensionister, enkepensionister og førtidspensionister omfattet af lovforslaget. Dette må naturligvis tages i betragtning ved reformer af disse dele af pensionslovgivningen.

Ved overvejelsen af, hvilke aldersklasser der skal omfattes af nyordningen, har det været naturligt at sætte den øvre grænse ved folkepensionsalderen. Unggrænsen har været sværere at trække. På den ene side ville en fuldstændig gennemførelse af lighedsgrundsætningen have ført til, at det kunne være rigtigst blot at kræve, at den unge var udskrevet af folkeskolen. På den anden side har forslagsstillerne ønsket, at der efter dette tidspunkt var en vis periode, hvori den unge er særlig motiveret til at finde sig en læreplads og ikke blot forfalder til det for mange unge særlig fristende, som ligger i blot nogle dage om måneden at benytte sig af den her foreslåede ordning og derigennem opnå de nødvendige penge til livets opretholdelse for derefter at drive og sløse tiden bort. De senere års udvikling, hvorefter den almindelige alder for skoleophøret forhøjes mere og mere, vil sikkert inden for en overskuelig fremtid medføre, at 18 års arbejdergrænsen på arbejdsmarkedet også bliver forhøjet. Så længe dette ikke er sket, og så længe folketingsretten vitterlig opretholder et alvorligt ungdomsarbejdsløshedspøblem, har forslagsstillerne været betænkelige ved at sætte grænsen højere end de 18 år, hvor forældreforpligtelsen normalt ophører.

Fremskridtsgruppen har drøftet, om der – bl. a. som følge af statsfinansernes elendige stilling – skulle indføres en selvforsikringsregel, for eksempel 5 karensdage i hver 6 måneders periode. Udvidelsen af systemet fra som nu kun at gælde arbejdsløhedskassemedlemmer (altså stort set LO-arbejdere) til overensstemmende med grundlovens § 75 at angå alle giver en vis grund til en sådan stramning af reglerne. Arbejdsløshedsulykken bliver jo i mange tilfælde også først katastrofal, når arbejdsløsheden har stået på i nogen tid, og for de husstande, hvor dette ikke konkret er rigtigt, hjælper det almindelige sociale sikringsnet. Skulle man ikke sætte lovforslagets selvkontrollerende, administrationsbefriede effekt over styr, måtte en karensdagsregel nok udformes sådan, at vedkommende i karensperioden skulle stille sin arbejdskraft til det offentlige rådighed. Dette ville givetvis i gammel-tænkernes propaganda mod at indføre noget nyt blive udnyttet til påstande om, at man vil have de svage i samfundet til at trække uden løn. Selv om

den slags betragtninger stort set ville være udslag af manglende forståelse og/eller ond vilje, har forslagsstillerne dog endt deres overvejelser på dette punkt med i første omgang at ville se tiden an, hvordan nyordningen kommer til at virke, uden at den besværes af en karensdagsregel.

§ 1 stiller forskellige krav, som umiddelbart vil være opfyldt af næsten alle, der melder sig (dansk bopæl, eventuelt dansk indfødsret, fritstående i forhold til visse arbejdskampe, aldersgrænser). Opdages det, at en dagpengesøgende ikke opfylder disse vilkår, bortvises han og kan ikke få betaling for det arbejde, han har udført, før opdagelsen sker. Derimod skal der ikke ske nogen forudgående systematisk kontrol af, om betingelserne er opfyldt. Slipper den pågældende derefter godt fra at få dagpengebeløbet udbetalt, uanset at han ikke opfylder betingelserne herfor, afgøres de juridiske konsekvenser heraf – for eksempel tilbagebetalingspligt og/eller strafansvar – efter dansk rets almindelige regler.

Til § 2

Den enkelte kommune (jfr. § 4) vil hurtigt danne sig et nogenlunde sikkert indtryk af, hvor mange der kan forventes at dukke op hver enkelt dag. Herudfra kan fastsættes mødetider og mødesteder, der bevirker, at det offentlige får arbejdsopgaver udført såsom f. eks. rengøring i offentlige bygninger, arkivering, biblioteksbogpladssætning, pasning af børn i daginstitutioner, hjemmehjælp, plejehjemsbistand, køkkentjeneste på sygehuse og kaserner, gartnerassistance, strandrensning og andre oprydningsopgaver, opsamling af nedfaldsfrugt, isolering og vedligeholdelse af offentlige bygninger, skovstianlæg, brandbælteleje, oprensning m. v. af søer og vandløb, anlæg af nye søer, anlæg og vedligeholdelse af parkerings- og sportspladser, kloakering, fremstilling og reparation af uniformer til militær, politi, sygeplejersker, postvæsen og DSB, forureningsbekæmpelse, etablering af genbrugsaktiviteter, fremstilling af gaver til u-landene osv. osv. Viften af arbejdsmuligheder vil nok med tiden blive bredere og bredere. Dette indebærer også, at den person, som fra tid til anden gør brug af ordningen, vil have gode chancer for at opnå en mere varieret samfundshorison, hvilket jo i sig selv er særdeles udviklende for menneskelivet. Har den dagpengesøgende særlige kvalifikationer, skal der i det omfang, det er praktisk muligt, gøres brug af disse, men dagpengebeløbet skal ikke i den anledning hverken forhøjes eller nedsættes.

Mange aktiviteter på energi- og genbrugsområdet er urentable med den højde, lønniveauet har på det danske arbejdsmarked. Derfor bliver opgaverne ikke udført. Ændring heri kan ske med arbejdskraft under den nu foreslåede ordning. Nedfaldstræ i skovene og halm på markerne kan indsamles og indgå som brændsel i varmforsyningen, hvorved der hvert år kan spares hundredvis af millioner kroner i udenlandsk valuta til indkøb af olie og kul.

Normal arbejdstid vil nok begynde omkring kl. 7, men for eksempel i snefaldsperioder vil det måske være naturligt i den enkelte kommune at bestemme, at mænd under 30 år skal møde kl. 4, og hvis der en dag er særlige oprydningsopgaver efter for eksempel en festival, et stort dyrskue el. lign., kan en mødetid som kl. 1.00 måske være den rigtige. Den, der ikke er fremme på mødestedet inden den fastsatte tid, går glip af den pågældende dags dagpenge. Det vil være ret håbløst at begynde at arbejde med forsinkelsestolerancer på for eksempel 5 minutter. Herved flyttes problemet blot til en diskussion om, hvorvidt det er uretfærdigt, at den, som ankommer kl. 7.06, ingen dagpenge skal have.

I øvrigt vil seriøst arbejdssøgende nok være på pletten senest et kvarters tid før kl. 7 for at se, om de ikke kan få kontakt til normalt arbejde til normal løn, før de bestemmer sig til at nøjes med dagpengearbejdet. Kommunen skal sørge for, at der ved mødestederne er opslagstavler, hvor private arbejdsgivere kan ophænge tilbud om ledigt arbejde. Det er vel også sandsynligt, at firmaer med behov for arbejdskraft vil sende værktøjerne, arbejdsformænd eller andre hen til et eller flere af de kommunale mødesteder, og her bliver da et godt klima for at få etableret nye arbejdsforhold.

I det omfang, der kommer særlig tilstrømning af unge ufaglærte, vil kursus i praktiske færdigheder være en fornuftig benyttelse af tiden.

Kursus i almene fag, for eksempel alsidig orientering i tilknytning til aktuelle begivenheder, vil kunne komme på tale til at opsuge enkelte dages overtillstrømning.

Der er intet til hinder for, at kommunen udliciterer den dagpengesøgende til privat virksomhed, men han skal da have adgang til selv at indgå direkte ansættelsesaftale med det pågældende firma. Gør han brug af den ret, er kommunen helt ude af billedet.

Det vil sikkert forekomme, at private virksomheder vil spekulere i at få billig arbejdskraft gennem licitationsaftaler med det offentlige. Da det dag for dag står den enkelte dagpengemodtager aldeles frit for, om han vil melde sig under ordnin-

gen eller melde sig i en anden kommune, vil udliciteringsaftalerne nødvendigvis blive så forbedringsfyldte fra kommunens side, at vidtstrakt spekulation fra privatvirksomhedens side ikke vil forekomme. Kommunerne må selvsagt derudover tilstræbe, at efterspørgsel fra privatfirmaers side fortrinsvis efterkommes fra de virksomheder, der byder kommunen det højeste beløb. Den udlicitering, der herefter finder sted, vil næppe i noget som helst nævneværdigt omfang være samfundsmæssigt uønskværdig, men kan bidrage til en konkurrencestyrkelse, der på længere sigt øger den normale beskæftigelse.

Udlicitering til lavere sats end dagpengebeløbet vil rejse problemer om kommunens skatteyderfinansierede konkurrenceforvridende infiltration i erhvervslivet. Opståede tvistigheder om disse som om andre spørgsmål afgøres om fornødent – konkret eller generelt – i medfør af § 4 af socialministeren under sædvanligt ansvar over for folketinget.

Det fremhæves, at der alene er tale om pligt for den enkelte til at stille 8 timer til rådighed for det offentlige, men at lovtæksten ikke hindrer, at kommunen i enkelte tilfælde giver en eller flere af de fremmødte fri efter kortere tids forløb. Bortset fra katastrofesituationer vil det nok være rigtigt af kommunen at nøjes med 5 timer, når mindst 2 timer af arbejdet lægges før kl. 6 morgen eller efter kl. 19 om aftenen. Den omstændighed, at kommunen ikke er pligtig til at beskæftige de interesserede, vil for eksempel også kunne få betydning, hvis der på enkelte dage pludselig kommer uventet stor tilstrømning. Endvidere vil det i indkørigsfasen for den nye ordning nok være sådan, at der må gøres brug af, at kommunen ikke behøver beskæftige alle.

Forslagsstillerne har overvejet at indarbejde regler for personer, der søger deltidsbeskæftigelse. For eksempel gående på, at en person kunne meddele, at hun eller han kun ville have kvart-, halv- eller trefjerdedelsdagpengebeløbet mod kun at stille sin arbejdskraft til rådighed i 2, 4 eller 6 timer. Man er imidlertid meget tilbage for på nuværende tidspunkt at foreslå en sådan gevækst på nyordningen. Lad os først se, hvilket omfang den får for fuldtidsfolk, og få klaret de praktiske tilrettelæggelsesproblemer for dem.

Det siger sig selv, at det vil være aldeles med urette, når det bliver påstået af kommunister og andre med manglende indblik i samfundsøkonomiske sammenhænge, at lovforslaget går ud på, at de, der nu gør rent på skolerne, arbejder på bibliotekerne osv., bliver arbejdsløse og derfor reelt skal

gøre det samme arbejde for mindre løn. Fejltænkningen i så henseende beror på, at de pågældende kredse aldrig har forstået, at arbejde skaber arbejde, og ledighed skaber ledighed – at der med andre ord ikke i Danmark er en bestemt portion arbejde og kun den, der skal udføres. Det er tvingende nødvendigt med den nuværende valutasituation, at flest muligt kommer ud i produktivt arbejde i betalingsbalanceerhvervene, og at det offentlige med andre ord lægger beslag på så lidt som muligt af det egentlige arbejdslivs arbejdskraft. Jo billigere det offentlige får sine arbejdsopgaver udført, des mindre skattetryk på produktionslivet, og jo mere priskonkurrenceedygtigt bliver det internationalt, i samfundets nuværende udviklingsfase er der i ganske særlig grad brug for, at stabil, dygtig arbejdskraft overføres fra den offentlige til den private sektor. Det skyldes for det første, at de seneste 18 års politik – som nærmere dokumenteret i forslag til folketingsbeslutning om nedsættelse af en parlamentarisk kommission i henhold til grundlovens § 51 vedrørende de samfundsøkonomiske virkninger af den offentlige sektors lønføring m. v. (se Folketingstidende 1975-76, forhandlingerne sp. 5551 og 8272 samt tillæg A sp. 3795 og Fremskridt 1976-6 side 12) – i for høj grad har begunstiget offentlig ansættelse og derfor hidført, at der er fremkommet en ubalance til skade for produktionslivet. For det andet beror det på, at en af hovedtruslerne mod Danmark for tiden er valutagældsætningen, hvorfor der er særlig grund til at omrokere på arbejdskraften, så stærkere kræfter sættes ind i betalingsbalanceerhvervene.

De egoistinteresseorganisationer, som vil protestere vildt mod lovforslaget, skal have svaret: Det er nu engang ikke jeres sag at afskaffe arbejdsløshed, valutagæld, brandskatning, højrente og andre samfundsønder. Det er folketingets. Og når folketinget har arbejdsopgaven, må folketinget også benytte sig af det nødvendige værktøj til opgavens løsning.

Forhåbentlig vil det hurtigt lykkes at få vedtaget Z-planen, så den nuværende arbejdsløshed fjernes. Meget hurtigt vil klientelet for den foreslåede ordning derved få et helt andet præg end de nuværende arbejdsløse. De vil finde deres plads i de mange ledige job i erhvervslivet, og dagpengemodtagerne vil fortrinsvis blive husmødre, studerende m. fl., der i kortere perioder gerne vil have et supplement til at klare dagen og vejen. Dette er en fordel for de pågældende, men skam også for det offentlige, som får udført mange hverv langt billigere end nu. Samfundsøkonomisk sker der så det, at mange af dem, der ellers ville være ansat i stat eller kommu-

ne, nu kommer til at arbejde i det private erhvervsliv, hvis indsats er krumtappen til klaring af de store vanskeligheder, landet er ført ud i af en årelang dårlig politisk ledelse.

I agitationen mod lovforslaget vil det muligt blive anført, at der vil ske en udvidelse af den offentlige sektor. Dette er ikke rigtigt for så vidt angår dem, der ellers ville få arbejdsløshedsdagpenge. De er i virkeligheden også nu ansat i den offentlige sektor, blot med den for samfundet så bekostelige arbejdsforpligtelse, at de ikke må bestille noget. Andre, der gør brug af dagpengeretten, vil ikke øge den offentlige sektor, for så vidt de udliciteres til private virksomheder. Benyttes de til arbejde for det offentlige, beror de samfundsmæssige virkninger heraf på, hvorvidt arbejdet tilrettelægges således, at den samfundsmæssige værdi af arbejdsindsatsen kommer til at overstige dagpengebeløbet.

Til § 3

Fremskridtspartiet lægger i arbejdsløshedsagen – som i pensionslovgivningen – vægt på, at der betales ens beløb til alle. Det er et utilfredsstillende træk ved den nuværende ordning, at den, der i forvejen har været velflagt, også skal have særfordele, når arbejdsløshed indtræder. Han har jo endda haft bedre mulighed end den lavtlønnede for at inddække eventuelle merbehov ved at tegne frivillig arbejdsløshedsforsikring. Den nuværende 90 pct.-regel har voldt megen ulighed og megen samfundsmæssig skade ved at gøre det direkte frastødende for den, der – måske midlertidigt – har kunnet sælge sin arbejdskraft til en høj pris, at gå i arbejde til en lavere løn, fordi forholdene har udviklet sig sådan, at den særlig høje tarif nu ikke længere var opnåelig for ham.

Derimod kunne man ud fra sociale betragtninger tænke sig dagpengesatsen graderet efter forsørgerforhold. Man kunne for eksempel tænke sig en lavere sats for personer i den alder, hvor man normalt ikke er familieforsørger, eller at der blev ydet børnetillæg. Sådanne graderinger vil imidlertid i mangfoldige tilfælde komme til at ramme individuelt uretfærdigt, og de vil avle krav om en række millimeterreguleringer, som vil komplicere systemets administration og almene forståelighed. Derfor må det foretrækkes at sætte en ret lav almindelig sats og så henvise den, der ikke kan klare sig for beløbet, til den individuelle sagsbehandling, som de sociale bistandskontorer er indrettet på at klare.

Skal Danmark komme ud af sin folketingskabte krise, er det – som bl. a. påvist side 6–7 i Fremskridt 1976-19 – nødvendigt, at det kan betale sig at få normalt arbejde på det nyttegørende private arbejdsmarked. Derfor må der være større afstand end nu mellem, hvad man får ud af sådant arbejde, og hvad man kan opnå af statspenge ved at være arbejdsløs. Sker det, fordampes folketingets nuværende ulyst til at føre den nødvendige politik for, at sunde arbejdspladser skyder frem i tilstrækkelig mængde. Når afstanden bedømmes, skal man naturligvis – som altid når der er tale om, hvad der opnås af løn og anden indtægt – hense til de rester, der netto er tilbage efter kildeskattetræk m. v. Det er aldeles fundamentalt, at man i debatten ophører med at sammenblande dette begreb med den lønudgift, der er redegjort for foran i første afsnit af bemærkningerne til lovforslagets § 1.

Sammenholdt med de lande, vort erhvervsliv har som hovedkonkurrenter, ligger det danske arbejdsløshedsdagpenge-niveau meget højt – og afstanden til, hvad man får i posen ved at gå på arbejde, er forholdsvis beskedent i Danmark. Bruttodagpengebeløbet er steget med 40 pct. i de sidste 3 år, mens den gennemsnitlige timeløn er steget 28 pct., og den progressive beskatning har yderligere bidraget til at nivellere det reelle vederlag, som er ydet til de folk, der påtager sig det besvær, de omkostninger og den handlefrihedsindskrænkning, som er forbundet med at gå på arbejde. Arbejdsløshedslovgivningen må indrettes således, at den giver de arbejdsløse en kraftig motivation til at komme i beskæftigelse – også selv om det arbejde, de kan få, med hensyn til fag, arbejdssted, aflønning og andre forhold langt fra er så bekvemt som det, de kunne ønske, og det, de tidligere har været vant til.

Om lovforslaget så har ramt det rette beløb med 200 kr., er det enkelt punkt, som har voldt størst usikkerhed hos forslagsstillerne. Disse vil derfor meget vel kunne forstå, hvis nyt materiale, som kommer frem ved folketingsbehandlingen af lovforslaget, skulle resultere i, at beløbet bliver lavere eller højere. Ved dets fastlæggelse skal selvsagt ikke blot tages hensyn til lønniveauet. Det må også afpasses efter andre socialpolitiske ydelser. Her er det fremskridtsopfattelsen, at der er for stor afstand mellem, at et arbejdsløst ægtepar i 1978 modtager 141.000 kr. fra det offentlige og et folkepensionistægtepar 38.000 kr.

Dagpengebeløbet på 200 kr. er fastsat på grundlag af nuværende indkomstskattetryk og må reguleres, efterhånden som den af fremskridtspartiet foreslåede indkomstskatteafvikling skrider frem.

F. t. l. om opfyldelse af grundlovens § 75.

Endvidere kan det være, at folketinget efter en periode vil regulere beløbet på grundlag af de erfaringer, man indhenter med ordningen, herunder om tilstrømningen til dagpengesats 200 kr. bliver samfundsmæssigt stor eller lille sammenholdt med de arbejdsopgaver, man i praksis med fornuft kan få udført. Med den økonomiske knibe, Danmark er ved at komme ud i, skal der nemlig gerne for samfundet være sund økonomi i differencen mellem de arbejdsydelse, der opnås i medfør af § 2, og de skatteyderbetalte dagpengeudgifter.

Det fremhæves, at de 200 kr. udgør, hvad alle uden videre har krav på, men for eksempel den arbejdsløshedsforsikrede får mere, jfr. § 5, 2. pkt., og § 7, stk. 2, 2. pkt. Derfor må der ved afgørelsen af, hvor stort beløbet skal være, anlægges en vurdering med henblik på dem inden for kredsen – jfr. foran under § 1 – som bør have laveste beløb. Så længe folketinget stadig påtvinger titusindvis af medmennesker, at de bliver langtidsarbejdsløse uden egen skyld, vil der selvsagt være tale om, at mangfoldige af disse skal have yderligere beløb fra det offentlige, jfr. lovforslagets § 6. En sammenligning af de 200 kr. med de nugældende dagpengebeløb er derfor ikke saglig tilberlig.

Dertil kommer, at en væsentlig del af dagpengeudsættelsen modsvares af mindsket indkomstskat. Herved skal selvsagt ikke blot henses til forskudstrækket, men også til restskattebeløgningen. For arbejdsløshedsdagpenge udbetalt siden 1977 er forskellen på slutskat og foreløbig skat jo blevet forøget, fordi den arbejdsløse har fået adskillige muligheder for at vælge mellem, hvordan skatte-trækket skal beregnes, og nok typisk har valgt den for ham i første omgang billigste (standardtræk eller træk efter bi- eller hovedkort (eventuelt frikort)). Med nyordningen går man over til en enhedsordning. Vedtages ikke andet, bliver det sådan, at skatte-træk i arbejdsløshedsdagpengene sker efter samme regler som for lønbeløb (skattekort afleveres tidligt på 8 timers arbejdsdagen, så netto-dagpengebeløbet ligger klar til udbetaling ved arbejdsdagens slutning).

Skattelovgivningsmæssigt kan overvejes, om det administrativt må fortrækkes, at der arbejdes med en enhedsbruttotrækprocent, og om dette tilmed vil føles som en fordel for dagpengemodtagernes flertal og begrænse frikortindehavernes tiltrækning af ordningen. For eksempel kunne procenten være 35, så udbetalingsbeløbet i alle tilfælde blev 130 kr. I så fald må tillige tages stilling til, om denne trækprocent skal være foreløbig, definitiv eller i nogle tilfælde det ene og i andre det andet.

Dagpengebeløbene skal ikke udløse feriepenge, ATP-beløb, tilskud til uddannelsesfond eller andre løntillæg, som man kender det på det almindelige arbejdsmarked.

Under den nuværende daginstitutionsordning er der nok mange mødre, der ellers ville passe deres børn hjemme, som ville foretrække at få dagpenge ifølge lovforslaget. Dette problem må imidlertid klares via en reform på daginstitutionsområdet, der jo under alle omstændigheder trænger hårdt til ændringer.

De 200 kr. er baseret på det lønregulerende pristal for oktober måned 1978 (offentliggjort i november 1978). Fra 1. april 1979 reguleres efter forholdet mellem januar månedspriallet 1979 og nævnte oktoberpristal, idet dagpengesatsen dog altid skal være et med 10 deleligt beløb. (Efter skatte-træk).

Hvis arbejdsmarkedets forhold efter 1. marts 1979 bliver sådan, at der ikke ydes fuld dyrtidsregulering, må tilsvarende begrænsninger – ved lov-ændring – indføres på dagpengeområdet for at undgå udhuling af afstanden mellem lønindtægt og de dagpengebeløb, der træder i stedet herfor.

Til § 4

I forhold til de arbejdsløse må administrationen selvfølgelig ske lokalt. Så længe folketinget ikke har vedtaget fremskridtsforslaget (skitseret i indstillingen fra fremskridtpartiets medlemmer af socialudvalget i betænkningen over forslag til lov om social bistand, se Folketingsstidende 1973-74, 2. samling, tillæg B sp. 634 f.) om at opdele landet i 600 socialsikringsvagt-distrikter, hvoraf ingen normalt får over 9.500 indbyggere, er den mindst uegnede administrationsenhed kommunernes socialforvaltninger. De kommer jo også ind i helhedsbil- ledet i § 6-sagerne.

Udgifterne må imidlertid afholdes statsligt. Det kan ikke være rigtigt, at borgerne i et område, der rammes af en særlig arbejdsløshed, oven i denne ulykke også skal have specielt forhøjede skatter. Dertil kommer, at man herigennem undgår nidkærhed med, om en arbejdsløs går til sin egen hjemkommunes socialforvaltning eller til en anden kommune. Dette giver både de arbejdsløse større frihed og samfundet mindre goldt administrations-arbejde.

Modstykket hertil er imidlertid, at staten også må påse, at ubegrundet forskelsbehandling ikke opstår mellem kommunerne, for eksempel i retning af prøjserdisciplinovergreb over for de arbejdsløse eller lemfældighed med ikke at finde beskæftigelse

til det store flertal af dem, der melder sig som arbejdsløse, eller indlæggelse af dem som elever på tvivlsomme kurser.

Ved at gøre socialministeren til højeste myndighed sikres også, at det reelt er folketingets flertal, der bestemmer.

Til § 5.

Paragraffen giver arbejdsløhedskasserne deres fulde frihed tilbage. De skal ikke mere på nogen måde være underkastet statsapparatets kontrol. Derhos fjernes den for skatteyderne så bekostelige og for arbejdsmarkedet ulykkelige statslige arbejdsformidlingsindretning, der blev skrivebordsudtænkt for en halv snes år siden, men som jo i praksis har vist sig at være en rigtig dårlig ide. Embedsmandsledelede statskontorer og levende arbejdspladser er 2 forskellige verdener. De forenes aldrig til en lykkebringende helhed.

På frivillig basis, hvori statspenge ikke er indblandet, skal enhver kunne sikre sig de løntabsforsikringsbeløb, han ønsker, og få anvist arbejde de steder, han foretrækker. Rent praktisk vil det nok blive LO-bevægelsen, der bliver drivkraften på disse områder, men monopol skal fagforeningerne ikke have. Kan forsikringsselskaber, vikarbureauer etc. konkurrere effektivt, skal de også have lov til det. På den måde opnås de bedst mulige betingelser for arbejdskraften uden spild af unødige samfundsressourcer. I øjeblikket beslaglægger det mægtige administrationsapparat, som omhandles i gældende lov §§ 1-23, adskillig mere arbejdskraft med væsentlig dårligere resultater, end hvad der kan forventes, når disse offentlige stillinger ned-

lægges.

Til § 6

Som ved det sociale sikkerhedsnet i øvrigt kan også den heromhandlede bistand kun blive virkelig menneskevenlig og hensigtsmæssig, når den sociale bistandslov ophæves og erstattes af sikringsvagtssystemet (se for eksempel Fremskridt 1976-21, side 5). Indtil det sker, må opgaverne klares inden for gældende lovs rammer. Disse må forventes ændret noget efter de erfaringer, som er indvundet, siden den sociale bistandslov trådte i kraft den 1. april 1976.

Til § 7

Den gældende lov, der ophæves, fylder en snes gange så meget som den, der nu foreslås. Og mere end 98 pct. af de arbejdsløse fatter ikke størstedelen af snørklerierne i nuværende lovs over 100 paragraffer med vedhængende bekendtgørelser, cirkulærer og afgørelsessamlinger.

Vedtages lovforslaget, bliver det dog – af hensyn til EF's rådsdirektiv af 17. februar 1975 – nødvendigt i 1978 at gennemføre en særskilt varselslov for større afskedigelser i stedet for §§ 23 a-g og 102 a.

Reglen i § 7, stk. 2, 2. pkt., skyldes, at spørgsmålet om, hvordan der skal forholdes med de nuværende arbejdsgiverbidrag til arbejdsløhedskasserne, bedst afgøres pr. udløbsdagen for lov nr. 137 af 15. april 1977 om forlængelse af visse kollektive overenskomster.

Det forventes, at vedtagelse af lovforslaget vil medføre nedlæggelse af arbejdsministeriet.